

KLUB POSLANIKA

Broj: 01/02-02-26-01

Datum: 02.02.2026.

CRNA GORA	
SKUPŠTINA CRNE GORE	
PRIMLJENO:	02.02 2026 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	03-3/25-3/2
VEZA:	
EPA:	826 XXVIII
SKRAĆENICA:	PRILOG

SKUPŠTINA CRNE GORE
n/r Andriji Mandiću, predsjedniku

Na osnovu člana 148 Poslovnika Skupštine Crne Gore na PREDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POŠTANSKIM USLUGAMA (EPA: 826 XXVIII, broj akta: 03-3/25-3), podnosimo sljedeće amandmane:

AMANDMAN 1

U članu 3 Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama dodaju se dva nova stava koja glase:

„Pored usluga iz stava 2 ovog člana, univerzalna poštanska usluga je i ER pismo, kao elektronski oblik preporučenog pisma sa povratnicom.

Dostavu pismena (računi, izvještaji banaka, akti državnih organa, sudova i drugih institucija i organizacija) propisanu posebnim zakonima, u elektronskom obliku moguće je vršiti samo putem ER pisma, kao preporučenom pošiljkom sa povratnicom poslate elektronskim putem.“

Obrazloženje:

S obzirom na činjenicu da je ER pismo elektronski pandan AR pismu, ono pripada univerzalnom servisu. Iz teksta koji slijedi, a koji je preuzet sa sajta Danske pošte, može se jasno vidjeti da su pojedini poštanski operatori već ovo primijenili u praksi putem bezbjednog digitalnog poštanskog sandučeta, dok su drugi započeli ili pripremaju odluke i strategije da ovo primjene.

Pošta, kao privredno društvo čiji je osnivač država, ima sve preduslove da uvede bezbjedno digitalno poštansko sanduče: razgranatu informaciono-komunikacionu mrežu, licence za bezbedno uručenje ovakvih pisama, kao i radnu snagu sa potrebnim iskustvom za rad sa elektronskim podacima.

DEMOKRATSKA CRNA GORA

8. marta br. 72, Podgorica Kabinet: +382 (020) 662 397
Fax: +382 (020) 662 397 Mob: +382 (069) 342 045

www.demokrate.me

Takođe treba podvući činjenicu da razne organizacije počev od banaka i telekomunikacionih operatora, izvještaje o računima građana i račune za telefone šalju običnim e-meilovima. Ova praksa sa nezaštićenim e-mailovima koji sadrže lične podatke, postoji i kod mnogih drugih pravnih lica, što nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i Zakonom o elektornskom dokumentu. Čak i u slučaju kada bi banke i telekomunikacioni operatori to obezbedili, to ne bilo ispravno, jer se radi o pismu koje je predmet osnovne djelatnosti jedino Pošte Crne Gore kao univezalnog poštanskog operatora.

Važno je takođe istaći, da osim dimenzije državnog preduzeća i izgrađenih i uspostavljenih praksi i procedura u sferi elektronskih usluga, Pošta Crne Gore izrađuje i digitalne certificate, posjeduje vremenski pečat i zaštićenu ICT mrežu prema standardima za tu oblast, što sve zajedno jasno govori da ova usluga jedino logično može biti univerzalna poštanska usluga.

AMANDMAN 2

Poslije člana 16 Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama dodaje se novi član koji glasi:

„Član 16a

U članu 31 poslije stava 2 dodaju se četiri nova stava koja glase:

„Bezjedno digitalno poštansko sanduče (u daljem tekstu: e-postSanduče) je sistem za bezbjedno i sigurno elektronsko slanje i primanje ER pismena pod propisanim tehničkim i bezbjednosnim uslovima.

Putem e-postSandučeta šalju se i primaju pismena koja upućuju: služba Predsjednika Crne Gore, Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore, Ustavnog suda Crne Gore, sudovi, državna tužilaštva, državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave, ustanove, privredna društva čiji je osnivač država, drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Fond rada i drugi organi, regulatorna i nezavisna tijela.

Putem e-postSandučeta šalju se i primaju pismena koja sadrže lične informacije, kao što su pismena banaka, računi telekomunikacionih operatera, računi za utrošenu električnu energiju, vodu, čistoću i ostali računi, pismena advokata, javnih izvršitelja i notara.

Pored lica iz st. 4 i 5 ovog člana, koja su prilikom slanja pismena elektronskim putem dužna da koriste e-postSanduče, fizička i druga pravna lica mogu za slanje svojih pismena koristiti e-postSanduče kada se za ovu vrstu slanja pismena elektronskim putem opredijele.“

Obrazloženje:

Imajući u vidu da ER pismo predstavlja elektronski pandan AR pismu, to je bilo nužno predvidjeti u elektronskom obliku i pandan tradicionalnom poštanskom sandučetu. Važno je naglasiti da ER pismo predstavlja pismeno koje podrazumijeva obaveznu ličnu dostavu, a ona se može omogućiti samo ukoliko se kreira bezbjedno elektronsko sanduče putem kojeg će postojati mogućnost bezbjednog i dokazivog slanja i uručjenja pismena elektronskim putem. Dakle, ovo sanduče u elektronskom obliku moraju imati i pošiljalac i primalac i u tom slučaju se obezbjeđuje bezbjedna dostava pismena.

Prema iskustvima drugih poštanskih operatora iz Evrope ¹ imamo već u 2025. godini sljedeću situaciju:

PostNord je potvrdio da će svoje posljednje pismo dostaviti krajem 2025. godine, a od 2026. godine će poslovanje u potpunosti usresrediti na pakete. Broj pisama u Danskoj pao je za više od 90% od 2000. godine, zbog čega je nacionalna obaveza pružanja usluge pisma u fizičkom obliku ukinuta.

Za poštanski svijet, ovo nije samo danska priča, već širom Evrope, regulatori otvoreno dovode u pitanje je li klasična obaveza univerzalne usluge (USO), koja je osmišljena za eru dnevnih pisama, još uvijek održiva. U Ujedinjenom Kraljevstvu, regulator komunikacija Ofcom već je predložio i odobrio reforme koje smanjuju zahtjeve za dostavu pisama, a istovremeno nastoje zadržati bit univerzalne usluge.

Smjer je jasan. Ako poštanski operateri žele izbjeći pad svoje javne uloge, moraju redefinisati univerzalnu uslugu prema načinu na koji ljudi danas zapravo komuniciraju. To znači prelazak sa univerzalnog pristupa dostave pisama, na univerzalni pristup pouzdanoj komunikaciji i stavljanje nacionalnog digitalnog poštanskog sandučića u središte tog pristupa.

U mnogim zemljama ljudi već plaćaju račune, potpisuju ugovore i komuniciraju sa vlastima putem interneta. Očekuju ažuriranja na svojim telefonima. Pisma koja još postoje često su najteža i najskuplja za dostavu. Istovremeno, održavanje starog modela zahtijeva infrastrukturu i radnu snagu koju je teško opravdati kad je većina posla izmijenjena.

¹ <https://www.parcelandpostaltechnologyinternational.com/opinion/opinion-how-posts-can-redesign-universal-service-for-a-digital-first-era.html>

Regulatori vide tu pojavu, čuju od građana da i dalje cijene tu poštu, ali takode vide podatke o korištenju koji više ne odgovaraju tradicionalnom šestodnevnom obrascu usluge sa pismom na prvom mjestu. Zato sada toliko konsultacija govori o modernizaciji ili reformi univerzalne usluge umjesto o njenom očuvanju nepromijenjenom.

Postavlja se pitanje alternative. Ukidanje dnevnih pošiljki pisama rješava problem troškova, ali ne odgovara na važnije pitanje: kako će svaki građanin i preduzeće dobiti važne informacije koje su im potrebne na način kojem mogu vjerovati?

Tu digitalna poštanska platforma, kojom upravlja nacionalna pošta, postaje više od proizvoda. Postaje dio nove definicije univerzalne usluge.

Digitalna platforma za poštanske sandučice izgrađena je upravo za vrstu komunikacije koju današnje objave teško mogu efikasno podržati samo papirom. Pruža sigurnu, provjerenu alternativu e-mailovima i adhoc portalima, posebno dizajniranu za poreska pisma, bankarske podatke, osiguravajuće dokumente i druge službene poruke.

Umjesto da se od građana traži da prate desetak različitih kanala, digitalni poštanski sandučić daje im jedno mjesto gdje stižu ozbiljne poruke. Samo provjereni pošiljaoci smiju ulaziti. Poruke su zaštićene, pratljive i pohranjene na način koji i godinama ima smisla.

Kad tu platformu stavite pod kišobran univerzalne usluge, definicija se počinje mijenjati. Univerzalna usluga postaje obećanje da svaki građanin i svako preduzeće ima pravo na siguran digitalni poštanski sandučić za službenu komunikaciju, da će važne poruke pouzdano stizati do tog digitalnog poštanskog sandučića i moći ih se dohvatiti kad zatreba, te da ljudi koji ne mogu ili ne žele koristiti digitalne alate i dalje imaju pristup putem asistiranih, odnosno hibridnih opcija.

Fizička pisma ne nestaju preko noći. Postaju izuzetak, a ne zadata, rezervisana za određene grupe ili situacije gdje digitalna isporuka zaista nije moguća ili prikladna.

Ovo nije apstraktna ideja. Tako komunikacija već funkcioniše u nekim od najdigitalnijih društava svijeta, gdje je nacionalna digitalna poštanska platforma postala standardna infrastruktura za građane, preduzeća i vlasti.

Ključna razlika u scenariju života nakon pisama je ta što pošta odlučuje posjedovati tu infrastrukturu umjesto da gleda kako se pojavljuje drugdje.

Da počinjete od nule i dizajnirate pouzdanog operatera za ozbiljnu digitalnu komunikaciju, vjerojatno biste tražili nekoliko kvaliteta.

Željeli biste nekoga sa mentalitetom javne službe. Željeli biste brend koji ljudi već povezuju sa službenim porukama. Željeli biste nacionalnu fizičku prisutnost koja može podržati građane koji se bore sa internetom. Željeli biste organizaciju koja već sjedi između vlada, banaka, osiguravatelja, komunalnih preduzeća i građana.

U većini zemalja, nacionalna funkcija i dalje bolje odgovara tom opisu nego bilo ko drugi. Pošte su navikle biti neutralni donosioci, a ne vlasnici sadržaja. Razumiju propise i usklađenost. Znaju kako izgraditi usluge koje funkcionišu i za gradove i za udaljene zajednice. Zato su tako dobro pozicionirani za upravljanje digitalnom poštanskom platformom kao dijelom moderne univerzalne usluge, ili za saradnju sa partnerom u tome.

Iz perspektive građanina, to bi se činilo kao prirodna evolucija. Umjesto „ako ima marku, službeno je“, signal postaje „ako je u mom digitalnom poštanskom sandučiću, službeno je“. Temeljno povjerenje je isto, samo je kanal promijenjen.

Iz perspektive pošiljaoca, to nudi jasniju i održiviju rutu nego pokušaj održavanja tradicionalnih mreža pisama po svaku cijenu. Sigurna digitalna poštanska platforma daje im jedinstveni, nacionalni, regulisani kanal za komunikaciju visoke vrijednosti, isporučen pod poznatim poštanskim brendom, ali pokretan digitalnom okosnicom, poput e-Boks poštanske platforme.

Zamislite građanina koji se ranije oslanjao na svakodnevnu dostavu pisama. Računi, poreska obaveštenja, opštinska pisma i bankovni izvodi stizali su na vrata. Neki su se gubili. Neki su bili pogrešno shvaćeni. Neki su stizali kasno.

U univerzalnoj usluzi koja je prvenstveno digitalna, taj isti građanin prima te dokumente u bezbednom digitalnom poštanskom sandučetu. Prijavljuju se metodom koju već poznaju iz drugih javnih službi. Interfejs grupiše poruke po pošiljaocu i tipu. Važni rokovi su istaknuti. Stari dokumenti se mogu pretraživati i preuzeti pre poziva telefonskoj liniji ili posete filijali.

Ako nisu sigurni u digitalne alate, njihova lokalna pošta može im pomoći da se registruju, povrate pristup ili odštampaju fizičku kopiju kada je potrebno. Članovi porodice mogu, gde je to prikladno i dozvoljeno, da im pomognu u upravljanju prijemnim sandučetom. Za ljude u udaljenim područjima, digitalno poštansko sanduče može značiti bolji pristup ažuriranim, zvaničnim informacijama nego što je to ikada bio slučaj sa starim modelom pisma.

Ista struktura funkcionira i za mala preduzeća. Umjesto da jure za kovertama i priložima e-pošte, imaju jedinstveni, revidirani kanal gdje vlasti, banke i partneri dostavljaju dokumenta koja su važna.

Iza kulisa, pošta upravlja ovom uslugom u skladu sa strogim zahtjevima za privatnost i bezbjednost, često u saradnji sa specijalizovanim dobavljačem platforme. Članci poput „Bezbedna digitalna komunikacija sa građanima za poštanske operatere“ na blogu e-Boks mogu pomoći u definisanju ove uloge i osnovne arhitekture.

Univerzalna usluga postaje nešto što građani doživljavaju svaki put kada otvore svoje digitalno poštansko sanduče, a ne samo kada čuju bacanje pisama na otirač.

Za poštanske operatere koji prate odluku kompanije PostNord i pitaju se kako bi život posle pisama mogao izgledati u okruženju koje je više digitalno, korisno je pogledati tržišta koja se već kreću.

Jedan skorašnji primjer je Oman. Pošta Omana je potpisala sporazum o strateškoj saradnji sa kompanijom e-Boks radi uspostavljanja i upravljanja zvaničnim nacionalnim digitalnim poštanskim sandučetom zemlje. Usluga je osmišljena kao bezbjedan kanal za komunikaciju između javnih vlasti, organizacija privatnog sektora i građana i povezana je sa širim nacionalnim ambicijama za digitalnu transformaciju.

U tom modelu, nacionalna pošta ostaje u centru. Ona je vidljivo lice usluge za građane. Ona donosi svoje razumevanje lokalnih potreba, svoje iskustvo sa regulisanim uslugama i svoju postojeću mrežu filijala i logistike. Digitalni partner obavlja teški posao na strani platforme – bezbjednost, skalabilnost, funkcionalnost – dok pošta održava odnos povjerenja sa korisnicima.

Nije teško zamisliti sličan pristup na tržištima gdje je univerzalna usluga pod pritiskom. Umesto pokušaja očuvanja svakog elementa starog modela zasnovanog na pismima, pošte mogu da ulože svoj politički i finansijski kapital u novu vrstu univerzalne usluge koja je izgrađena za digitalnu komunikaciju od prvog dana.

Dizajniranje digitalne USO oko nacionalnog digitalnog poštanskog sandučeta ne mora biti reforma velikog praska. U praksi, najuspješnija putovanja ka bezbjednoj digitalnoj komunikaciji počinju malim koracima i rastu sa iskustvom.

Često počinje strateškom odlukom na vrhu. Odbor i izvršni tim se slažu da je bezbjedna digitalna komunikacija dio osnovne misije pošte, a ne sporedni proizvod. Ta jashoća je važna kada regulatori i zainteresovane strane pitaju šta bi univerzalna usluga trebalo da znači u svijetu sa manje pisama.

Odatle, operateri mogu da mapiraju gdje je danas najveći problem. Koje vrste pisama stvaraju najviše žalbi i zabune? Gdje su troškovi najveći za najmanje vidljivu vrijednost? Pisma od vlade do građana su očigledan kandidat, a odmah zatim slijede bankarski i osiguravajući dokumenti. Oni postaju prvi talas pošiljalaca za digitalno poštansko sanduče.

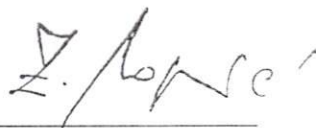
Sledeći korak je izbor načina pružanja usluge. Neke pošte bi mogle da prihvate skuplji i dugotrajniji pristup razvoja tehnologije sopstvenim... Drugi će radije raditi sa uspostavljenom platformom (kao što je e-Boks) koja već podržava velika nacionalna rešenja za digitalne poštanske sandučiće, prilagođena je poštanskom sektoru i brine o svim bezbjednosnim aspektima vođenja digitalne pošte.

Pilot projekti sa ograničenim skupom pošiljalaca i regiona zatim mogu testirati sve, od registracije građana do skripti Call centra. Zaposleni u filijalama mogu biti obučeni da pružaju potpomognutu digitalnu podršku. Povratne informacije iz ovih ranih faza pomažu u usavršavanju usluge prije nego što se ona proširi.

Tokom ovog procesa, komunikacija je ključna. Građani i preduzeća treba da čuju da se ne radi o oduzimanju nečega, već o osiguravanju da važne poruke ostanu bezbjedne i pouzdane, čak i kada se rute pisama menjaju ili nestaju. Koncepti poput digitalnog povjerenja su korisni interno, ali eksterno je dovoljno reći: „Ako je u vašem digitalnom poštanskom sandučetu, znate ko ga je poslao, znate da je originalno i znate da će biti tu kada vam zatreba“.

POSLANICI:

Zdenka Popović

Momčilo Leković

